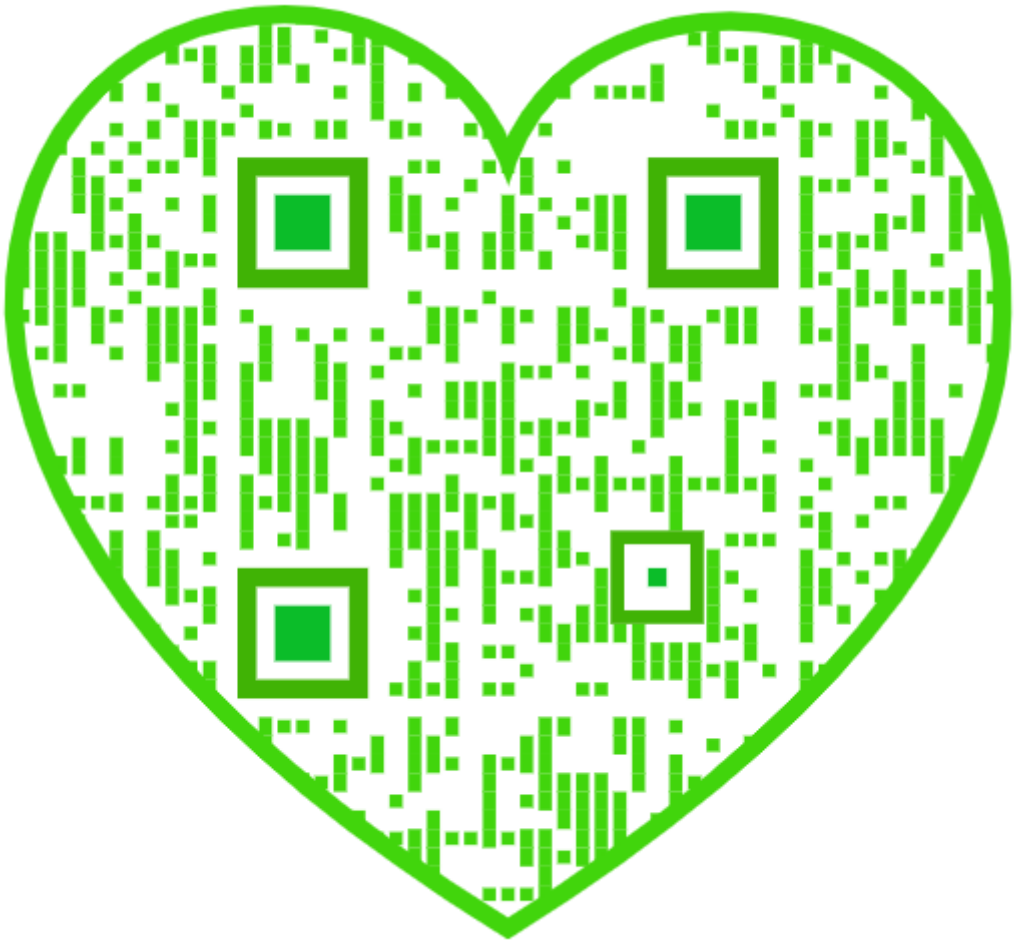

J. SLAUERHOFF

ARCHIPEL

AMSTERDAM 1923
P. N. VAN KAMPEN & ZOON

HET BOEGBEELD: DE ZIEL

Dit is mijn lot: gebeeldhouwd voor den boeg,
De scheepsromp achter mij te moeten volgen;
Mijn zegetocht over knielende golven
Aan 't schip te moeten danken, dat mij droeg.

Wel leef ik 't zwerven liever dan het vaster
Land'lijk geluk, dat wortelt als een boom
In één trouw, voor één einder; mijn driemaster
Draagt mij den drift in iedrer wereldstroom.

Liefkoozingen van alle golven schuimen
Over mijn borst en bevlekken mij niet.
Volgenden reinigen van voor'gen, zij ontruimen
Mij snel, mijn vreugd blijft vrij van hun verdriet.

Ik zal nooit van een houden, zij zijn allen
Even witwoedend, even snel weer grijs.
Ik lok, zij streelen, laat ze los, zij vallen
In met het koor, dat sterft achter mijn reis.

Geen vrouw leed liefde zoo gelijk bewogen
In drift, als ik de zee: zijn ademtocht
Houdt mij beurtlings bukkend en opgetogen,
Geen man heeft machtiger zijn bruid bezocht.

Uit zoo groot omhelzen zoo zuiver zelf
Behield geen vrouw; over zijn diepte zwevend
Bleef mijn beeld in zijn borst begrensd en levend.
Ik overleefde hem, — tot den einder gewelf.

Geen bruid huwt met haar vorst gebied als ik
Met 't schip, dat mij meetróónt, vorstlijk vrijgevig . . .
Máár 'k leef ook zeer bekrompen, onderhevig
Aan koers en vrachtvaart van de onvrije brik.

'k Lig met mijn romp in 't vuile dok verankerd
En duld de lading van smaad'lijke vracht;
't Gelaat vertrokken, 't verre lijf verkracht
Voelt gevangen vrouw zich weerloos bezwangerd.

En houd ik mij hardnekkig in extaze
Bóven gesternten diep in zee gezonken,
Dan hoor 'k 't aanklevend schuim der aarde razen:
Vlak achter mij liggen matrozen dronken.

Zoo dronk ik schoon en schande in een teug.
Stijgt mij de roes der reine hemeldriften,
Dan werkt besef van laag bestaan als gift en
Proef ik zoo wrang, dat 'k niet voor engel deug.

Dit zal het eind zijn: op een slordige helling
Van 't schurftig schip te worden afgesloopt.
Ik zal stom smeeken om een nieuwe stelling,
Laf, als een hoer, die zich voor 't laatst verkoopt.

Men nagelt mij misschien als laatste gunst
Nog op de stompheid van een oude kof.
Wij passen bij elkaar, zijn molm'ge vunst'
En mijn geschonden schoon, verfloos en dof!

Dan weer berouw 'k, naakt in mijn schaam'le schaamte,
Dat ik niet eer, als waardloos wrakhout stierf:
Liever nog lang met een roestig geraamte
Over 't geluksgebied van vroeger zwierf.

Bespottingen van alle golven botsen
Tegen mij op. Mijn leed wordt staag verbrijzeld.
Zij schenden mij, als de scherpkantige schotsen
Van vroeg're liefde het onmeetlijk ijsveld.

Wie leed zoo fel, zoo laf, voordat hij stierf;
Met zooveel smaad gekroond, zoo laag gekruisigd
Over 't weleer bekoord gebied? Wie zwierf
Zoo lang rampzalig voor hoogst Heil, 't vooruitzicht

Van mijn wanhoop: dat na dit overwintren
Voorbij mijn dood eenmaal een storm, een hoos
Mij zal vernietigen, zoo vormeloos,
Dat 'k mij niet meer herinner in mijn splintren?

SIRENEN

Blanke rust in 't golvend blauwe
En de stilte zingende,
Met de macht van verre vrouwen
't Schip onzichtbaar omringende;
Voor den boeg en hoog door de touwen,
Woei hun bekoring ons tot vertrouwen
Vergeten en liefde dwingende.

Reeds waren er die zich niet konden
Tegenhouden, zich overgeven
Werd een genot, als geen veil'ge zonde
Waar lijf en ziel in overbleven
De diepte begon waar zij zwevend stonden
Half uit de golven, zichtbaar, of wonden
In diens geheim zich opendeden.

Het schip lag stil en overhellend.
Luisterde het voor 't eerst ontroerd?
Hun lied welde aldoor, weelden voorspellend.
Wij wilden over, lichaam niet tellend.
Hoe heeft hij ons bewaard, ontvoerd?

De slaven op de banken hielden
De riemen in; hun eerst verzet.
Naar 't eiland de matrozen knielden.
Hij bond ze, maar zij beten met
Hun tanden 't want, de zeilen vielen,
Wij vluchtten toch hoezeer de zielen
Weerstreefden: hij heeft ons gered,

Gerukt uit het geluk: den dood
Bij het onmooglijke: hen te tillen
Geheel uit geheim en golven bloot.
Zijn wij gered die dit verloren?
Wij haten hem die ons behield
Geen haardstee waar wij meer behooren,
Wij liggen waar nog vleugen trillen
Van hare onheugelijke koren
Aan steile stilten neergeknield.

OCEAANNACHT

Aan 't eind der ruimte zonk het zonnewrak
In wolkenhorden, barstte achter dampen.
Het schuim van langgeleên voltrokken rampen
Brak weer naar 't donker golvend oppervlak.

En onophoud'lijk droeg de branding aan
Den doodsstrijdzang, de laatste reutelingen
Der langzaam afgezonken schipbreuk'lingen,
Oogopen in groene afgronden vergaan.

Onkenbre drenkelingen dreven boven,
Gezwollen, dichtomwoeld met slijmige wieren,
Gelijkend op de afgrijslijke weekdieren,
Waaraan zij zelve in leven niet geloofden.

Zij werden talrijk, brachten de besmetting
Over dier nooitgestorven angst: dat leven
Niet is gegrond, alleen bovengedreven
Uit diepzee grenzende aan dood. Ontzetting

Vraagt of geen eiland de eindevloed weerstaat,
En alle vastelanden raken vlot;
Met zieltogende ellend'gen op een vlot
De laatste kiem van leven ondergaat.

CHINEESCHE DANS

Door tromdonder bliks'men cymbelslagen.
Zij, naakt omwaad door een roodzijden lap
Golft onder de storm van doffe toonvlagen.
Armen en beenen houdt zij slap.

't Hoofdje op den halsstengel zwevend,
De knieën wijd, dan weer dicht bij elkaar.
De kleine borsten zijn een bevend,
De smalle voetjes een dansend paar.

Zij wervelt sneller, het rood gewaad
Ontbloot haar, in breede baan opvloeiend,
En schroeft zich, omsnoert haar hals, zij staat
Stil op de teenen, hijgend, wit gloeiend.

En de dood der dans wordt aangekondigd
Door een tromslag, één felle bekkenstoot.
Als een nachtwolk hoog op 't bloed der zon ligt,
Blijft zij over 't doek, smalblank op breed rood.

NYMPHEN

Natuur erkennen wij niet
Te leven met drift en bloed,
Boomen zijn ons stervende
Grijsaards stokoud en stram,
Bloemen zijn zachte sieraden
Voor borst, haarwrong en voet
Maar zij verkleuren spoedig,
Niet de groene steenen
Door dwergen die voor ons werken
Diep uit den grond geplukt,
Deze vonk'len altijd
Ook in de angst van den nacht
Wanneer de bloemen krimpen,
De boomen in doodsstrijd reutelen.

Wel leeft het water: het stroomt
En lacht, vangt licht en lacht
Maar alleen bij de bergen neer.
De rietomrande vliet
Vinden wij alleen goed
Voor een zomermiddagspel,
Als and're ons verveelden.
Zijn loomheid ontstellen wij
En maken zijn water dol
Dat gekweld langs onze huid
Afglijdt en ons niet koelt.
Wreev'lig om loome weelde
Stijgen wij aan den oever,
Daar vinden wij ander genot
Van stengels en stroeve zwaarden
Na de weeke een scherpe streeling
Langs onze voorbijgaande lijven. —
Dit zijn alleen maar spelen
Die wij uit medelijden
Met bijna dooden doen
Maar dan zijn wij niet ernstig
En denken niet aan elkaar.

Zijn wij niet tenger, toch wordt 's nachts
Ons felst ervaren zinnensbaar
Iets ongehoords iets onverwachts,
Leven siddert tot in ons haar
Stil, eind'lijk snikt een onverwachts,
En wij omhelzen haar.

Maar zonder troost voor wat haar schreien doet
Wat ieder onzer alleen lijdt:
Wij het uitzinnigst, 't verst bevrijd
Zijn weerloos, weten niet meer waar.
Gift sluipt verheimlijkt in ons bloed
Wij moeten strijden, in geen paar
Kunnen wij rusten zacht en goed,
Geen vreugde houden altijd moed;
Wat and'ren zacht verblijen doet
Is ons reeds doodsgevaar.

AAN ASTARTE

Waarom heeft Zij in haar gunst gekozen
Zusters, die wel grooter maar niet blanker
Zijn dan wij, veel lieflijker en slanker?
Houdt zij niet van knoppen, meer van rozen?

Meer van rozen, bijna oud, hoogrood,
Die niet meer van vreugde of schaamte blozen
Kunne' als wij, nog oov'ral blank. Zoo groot
Willen wij niet worden, blijven broozen.

Waarom heeft zij hen het hoogst gekozen,
Die zich rukten uit Haar Vrees?
Waarom geeft zij niet aan vruchtelooze
Bloesems voorkeur boven vruchtevleesch?

AVONDEN

Avonden zijn er
Die over hen komen,
Vol angst verlangde
Veroveraars,
Lieflijk en barbaarsch;
Zij worden kleiner
Om al 't geheim, van hun genomen.

En zij kunnen niet weerhouden
Zich nog trachten te behouden
Tot zij liggen onverwacht
Alleen gelaten, en eenzamer
In hun door den grooten schemer
Langzaam ingenomen kamer,
Dan een vrouw in vijandsmacht;
Zinken neer, elkaar omvangend,
Naar 't voorbij gevaar verlangend
Weenende in den leegen nacht.

OCHTEND

Bij het omhooggaand gebaar
Van de armen, om het haar
De schouders te doen bemant'len,
Voelt zij zich, zelf streelend, ontstellen
Om de beiden die voor haar zwellen,
Als bij het kant'len
Van wank'lende bekers,
Dat zich herstelt.
Het is niets zekers,
Toch weet ze: dit wijkt niet weer
En: brengt haar, zonder verweer
In een groot zacht geweld.
Zij denkt:

„Het wordt geheimer
Hoe meer ik mijmer;
Weten is een gevaar,
Dat ik verlang en wil wagen:
Mij geven zonder vragen
Of ik mij wel bewaar?"

PROVINCIALE

De regen laat niet af
Zich op 't stadje uit te storten
Als een Lied ohne Worte
Uit den treuren gespeeld.

Een vrouw, nog ver van 't graf,
Vindt de Zondag ondraaglijk
Maakt 't zich lijflijk behaaglijk
Vroeg in bed, haar bezit — onverdeeld.

En lang als 't regenruischen
— Sleepende begeleiding —
Houdt de klacht van de kuische
Aan, om ontwijding
Waar de ziel niet in deelt.

Zij overweegt: zoek ik smaad'lijk
In omhelzing bevrijding?
Of behoud ik mij, maagdlijk
Ongerept . . . ongestreeld?

PASTORALE

Ik weet het: een Zondag als deze
Gewekt in weemoed van wind door regen
Weet zij naar geluk geen wegen,
En zit aan een raam te lezen
Den vroegen morgen.

Om tien uur luidt het kerktijd.
Ze slaat een doek om, zij gaat
Loom met geloken gelaat
Den korten weg die naar de kerk leidt:
Hun hof grenst aan het kerkhof;

Haar vader spreekt zijn Amen.
Zij loopt weer in den tuin
Langs de smalle zwarte paden
Te huiveren. Door de dunne gewaden
Schendt haar wind. Haar smalle voetjes waden
In het bloemenpuin.

's Middags geen uitweg dan een wandeling
Door de weiden. Zij moet ontmoeten
Zwermende boeren, die haar groeten:
In geheiligde handeling,
De dochter van hun herder.

's Avonds zit zij stil met haar ouders,
Hare moeder moe, haar vader dor.
Zij mijmert over ouder worden
En trekt op de schouders.
Even trillen haar borsten.

Later in het holle slaapvertrek
Maakt zij 't haar los voor een donkre spiegelbres
En brengt haar lichaam over
Van het dag- in het nachtgewaad.
Even staat zij naakt,
En gelooft ergens een vage kramp
Te voelen, het gaat over.
Zij dooft de lage lamp.

DE DIENSTMAAGD

Niet uitgestooten en niet opgenomen,
Geen vreemdeling en toch niet een der hunnen
En niets haar eigen, alles gunst of leen.
Zij zijn de meesters en zij kunnen
Altijd haar leven binnenkomen
Dat zij, zoo altijd eenzaam, nooit alleen,
Niets houden kan voor zich en om zich heen.

Waar zou zij heengaan? — midden op de vliering
Heeft men een kleine ruimte afgeschoten
Haar kamer genoemd:
Verschoten doeken dienen voor versiering,
De wapperende deur kan niet gesloten
En het behang is grof gebloemd.

Zij heeft zoo naar een fijn gewaad verlangd:
Een hemdje van batist, dat 't eigne teedre
Afhouden kon van de gehate kleedren,
Waarin het klam, aanklevend hangt
Als geur: dat zij een deel zijn van haar loon
Eerst als zij alle afwerpt, wordt zij zuiver
Zelf en bevrijd, maar dan drijft haar een huiver
In't kille bed, dat haar als vreemde ontvangt.
Wat geeft haar dan het weten: „ik ben schoon".
Vreugde niet meer; alleen een niet vergeten
Verloren rijkdom, lang geleên bezeten.

Er is geen avond, waar zij na haar dagen
Als bij vertrouwde liefde, bijna onbemerkt
Kan toeven, want haar arbeidsjaren vragen
Waarom zij leeft als zij niet werkt;
Als meesters, die geen dan aan hun verschulde
Door hun gunst toegestane vreugden dulden.

Haar zijn ligt open. In vele eenzaamheden
Had zij 't verstrooide leven nog bijeen gewonnen . . .
Uit een verlatenheid, die elk kan overtreden
Wordt dit teer weefsel niet gereedgesponnen
En anders weten zij wel met getoond verachten
En hoon voor haar doorwaaktheid te verkrachten,
De nauwelijks opgerichte trots uit nauwe nachten
En de bevrijding, die begon.

NEÈRE

De koele morgenwind brengt het gebloemt' aan 't trillen.
Neère, naakt en blank, moet schateren en rillen,
Aan de oever, telkenkeer dat zij met sneeuwen voet,
Breekt door het broos kristal van den vertrouwden vloed,
Terwijl, niet ver van daar, Satyr haar jeugd bespiedt,
Hij houdt zijn adem in en pijpt niet meer zijn lied;
En 't kind welks prille vleesch nog niet leed 't pijnlijk wonder
Dat in haar onschuld gaat als in een kleed, ook zonder,
Gretig een honigkoek van 't sluw boschgodje neemt,
Dat haar in wrangen ruil een kus rooft, lang en vreemd.

(Albert Samain)

DE VAZAL

Liever dan te heerschen over velen,
Welke een wil die machtig op hen stroomt
In hun almacht breken en verdeelen,
Zooals water licht verdiept verdroomt,

Bleef hij glorieloos, in zich verzonken,
Ging eerst dienen donker en devoot.
Jaren stond hij achter bij de eed'len
Die hem hoonden of geen aandacht schonken,
Tot hij, doorgedrongen, kon bevelen,
Zeet'lend in de ziel van de despoot,
Zoo beschikte over leve' en dood
En genoot, wanneer de ongenade
Trof de hovelingen die hij koos.

Vrouwen zocht hij niet te naad'ren, zelf te vrouw'lijk;
Zij verachtten hem als machteloos,
Maar ontstelden, voelden zich verraden,
Als zijn zwijgen streek langs hun vertrouw'lijk
Onderhoud dat zij doorzochten
Tot 't begin naar roek'loos woord,
Dat hun schandvlekte en dood'lijk schaadde . . .

Want 't was mooglijk dat hij 't had gehoord
Zelf nog zalen ver, om gangenbochten,
Hij wiens denken dwingen kon tot moord.

En zooals de steen der wijzen
Iedre bloei verstijven zou tot goud
Kwam zijn macht over de lustpaleizen,
Zingenot verkeerde in afgrijzen,
Trouwe lieven zochten schuldbewijzen,
Angst tastte aan met dood verzoende wijzen
En de stoutste achtte op lijfsbehoud.

Uit angst'ge afzondering
Zoeken wij dichtbijeen behoud,
Ieder woord wordt als een woud
Voor wank'le verwondering.
Ons zoeken is een wervelwind
Die ons verwart en jaagt,
Terwijl elk bang zich in hartstocht vindt
Die te bloeien waagt.

(Rainer Maria Rilke)

Eer de tuin 't vertrouwen vindt
Zich den vollen bloei te geven
Staan de meisjes er in, beven
Willen wel, neen nog niet leven,
En uit enge angsten streven
Engre handen tegen wind.

En zij gaan met schuwe voeten,
Als door zwaar gewaad gedrukt
Traag, bevreesd en toch verrukt
Houdingen zoekend die zij moeten
Vinden om hun droom te ontmoeten.

(Rainer Maria Rilke)

DE VRIENDINNEN

I

't Begon een zomernacht, bijna toevallig:
Terwijl zij zich aan het venster koelde,
Droomde haar lieveling bang en woelde
Zich bloot. Zij vond haar, omziend, bevallig:

De handen naast 't hoofd geperst in 't kussen,
't Dek afgegleden, de knieën hoog
En zelve in zachte boog. Zij wilde kussen,
Zacht, dat ze niet ontwaakte, maar ze bewoog

Toch, en kreunde als in een droom gevallen,
Ontstellender nog, zij heeft haar toen gewekt,
En de leden, die zij lijden zag in felle
Angst met haar grooter lichaam toegedekt.

't Was niet haar schuld, zij had het niet bedoeld.
Wanhopige verukkingen ontstonden.
Zij wist niet meer hoe ze vroeger bestonden
Zoo dicht bijeen. Had geen dit ooit gevoeld?
Nu werden ze anderen in een hevige stonde.

Zij vonden zich ineengevlijd, een kus en
Tegelijk geschokt in bevredigd snikken.
Vergeefsch hielden zij een sluier tusschen
Beiden, in te overstelpende oogenblikken.

't Licht vervreemdde hen. Zij zag haar liev'ling weer:
Zij lag achterover en sloeg haar gade,
Die overeind stond, mijmerend na de
Eerste nacht, de armen hoog, 't hoofdje beschouwend neer.

II

Zij waren liefst bijeen onder 't koele linnen
Der ruwe lakens over de breede sponde
Zoo dat zij omhelzende zich nog in een
Tweevoudig gewaad, een legertent bevonden.

Door de gordijnen woei dan de avond binnen
Een zachtzwoele die goedvond dat zij zich vonden
Maar eindelijk koel werd en week. Meestal begon de
Nacht tegelijk met de insluim'ring van hun zinnen.

En met 't ontwaken eener niet te overwinnen
Vertwijf'ling waar geen liefde meer tegen streed.
Hun verukkingen konden zij zich niet meer te binnen
Brengen. Haastig begaf elk zich in 't eigen kleed.

III

AFSCHEID

Zuster zie, wij zijn te zeer gelijken,
Nooit zullen wij zalig zijn: een paar —
Hoe 't geluk, vermeerd'ring te bereiken,
Altijd zelf ontmoetend in elkaar.

Voel, hoe zuiver wij zijn evenhoogen,
't Teederst van mijn borst jou treft en streelt.
Onze nadering komt toebewogen
Geen gestalte, steeds een spiegelbeeld.

Voel, hoe 't steeds bevestigd vergelijken
Onzer leden reeds tot waanzin stijgt,
Wij die éénvoud wilden, moeten wijken
Voor iets in ons, dat naar scheiding hijgt,

En dat, ingehouden, zich vergroot
Over liefde, en ons zal doen haten.
Ga! Geloof niet, dat ik je verstoot
Want, uit welk vereenen? Wij verlaten

Of wij niet uit maagdlijkheid ontwaakt,
Rein voor elk begin zijn, ongeschonden:
Die volledig tot den haarwrong naakt,
Elkaar vonden, eenzaam in hun zonde,

Kunnen eer niet bij elkander komen
Dan verwijderd en vervreemd voor goed;
Dàn, vernederd en met macht genomen,
Ons ontrukkend, wadende door 't bloed
Onzer vele ineengevloeide droomen.
Door een verte, die te felle gloed
Dooft, wordt onze omhelzing eens volkomen.

UIT HET LEVEN VAN TRISTAN CORBIÈRE

EEN AVOND

Voos-rood talmt de zon ter kim te dalen,
Als een vrouw met veertig worden. Zuur
Lacht uit leedvermaak de maan, een schrale.
Als een mouche in de horizontale
Laatste stralen, (stervend blikkenvuur)

Vaart hij op de waatren van la Manche.
„Zes mijl uit de kust in 't avonduur
„(Peinst hij droef) er is geen enkel kansje
„Op een schipbreuk of een avontuur".

Achteroverliggend in zijn kotter
Diep geschokt, — door 't golfslagkort gestotter
Van een boot, die slordig wordt bestuurd,

Leest hij vroom de boeken van zijn vader,
Wiens geest scheep ging met de boekanier
En verzaakt ze weer. „Ook dit brevier
„Laaft mijn ziele niet. Mij staat het nader,
„Uitvlucht zoeken met de kamenier

„Der Comtess' die zich mij heeft ontsloten,
„Toen verstooten. Ik heb haar „Je t'aime"
„Lang in stilte á la Musset genoten
„Dan, voor de overgaav', moment suprême,
„(Aangedaan?) mijn (kromme!) neus gesnoten.

„Toen geen liefdenacht.
Ook nu is 't laat,
„Voor verhaal te laat". — Hij wendt gedwee
Zijn voorsteven naar 't land dat hij haat,
En verzaakt zijn liefde. Hij spuwt in zee.

Troost zich met een grafschrift bij 't aanvaarden
Van den aftocht: „de gewijde aarde,
„Stierf 'k ter stonde, werd ontzeild, dus is 't
„Sterveling sta stil: „Ci gît Corbière
Wiens aardsch lot door baren werd beslist,
Die zijn lijkbaar dragen; ongekist
Ligt hij in zijn boot „comme dans sa bière".

SCÈNE AU CRÉPUSCULE (D'UNE VEILLEUSE)

Personen: Comtesse X., schoon.
Corbière Tristan, leelijk.

Tooneel: een groote kamer, laag van zoldering met zware balken. Avond. Zij toeven aan een der breede ramen.

Comtesse: 't Wordt avond . . . .
Tristan: Dat is soms dageraad,
Bijvoorbeeld wanneer een schip vergaat,
Naar fakkellicht — strandvonders verraad —
Gelokt tegen rotsen te pletter stort;
Wanneer 'k in de zon sliep en wakker wordt
Bij maanlicht . . . .
Comtesse: Nú kiemt Venus, de ster der
Liefde en brengt ons
Tristan: Waartoe? En verder?
Comtesse: Als je 't niet weet, kan ik het niet noemen!
Tristan: Maar toonen wel. Waarom 't verbloemen?
Mij, onervarene, die je toch doorziet,
Wil je verleiden. Is het waar of niet?
Comtesse: Waárom maak je mij zoo beschaamd?
Tristan: Om tegen te houden wat jij beraamt.
Comtesse: Je weert mij altijd af. Wat ben je ruw.
Tristan: Weer ik je af? Was je van zelf niet schuw?
Comtesse: Geloof me, ik vergeet hoe je bent.
Tristan: Van mijn geboorte af werd ik miskend.
Comtesse: Maar nooit door mij.
Tristan: Dan ben je gedwongen
Te erkennen, dat mijn gestalte verwrongen,
Mijn gewrichten misvormd . . . .
Comtesse: Tristan, genade!
Maak mij niet ziénde!
Tristan: Jij was 't, die mij vroeg.
Aanvaardt 't gevolg van je liefdedaden,
Zooals ik die mijner ouders droeg:
Dat mijn vader, bijna tot zijn vaadren vergaderd

Nog een twintigjarige maagd heeft benaderd
En deze baarde . . . .

Comtesse: (legt haar handje op zijn mond) Stil, nu is't genoeg.
(Even stilte. Comtesse liefkoost hem schuchter. Neigt naar de diepte der kamer, waar een bed met rooskleurigen hemel schemert.)

Comtesse: (neuriënd): Mignonne, allons voir si la rose . . . .

Tristan: (dito, valsch): Prends garde, il a beaucoup d'épines.

Comtesse: O, ik zie alles nu in teederroze.
Alles voelt zacht aan . . . .

Tristan: Ook het onvoorziene?

Comtesse: Ik wil niets dan je gelukkig maken.

Tristan: En ik wil niet van mijn levenswijs raken.

Comtesse: Neem het toch licht, kan ik je dat niet geven?
. . . . Neem . . . . mij . . . .

Tristan: Dan wordt het zwaarder!

Comtesse: Neen!

Tristan: Hoe wil jij leven?

Comtesse: Niet alleen blij. Misschien . . . . als een crysanth,
Die schoon weet te bloeien en te verkwijnen.

Tristan: En ik . . . . wilde sterven, door een brisant,
Die mij afzicht'lijke totaal deed verdwijnen.

Comtesse: Mijn arme Tristan, geef mij je spot
En neem mijn liefde.

Tristan: Een hooger bod
Voor mijn eenige vesting, mijn toeverlaat,
Denk je dat ik mij daar uit laat lokken?
Dan ben ik weerloos als je mij verlaat,
En heengaan zul je, vroeg of laat.
Op een goeden morgen ben je vertrokken,
Een haastige wanhoop veinzende brief
Heb ik dan levenslang voor lief.
Eenmaal vind je mij toch weer mismaakt
En krijgt berouw, en dan neem je wraak
Op mij, verstooteling, voor je vergissing.
Ik waarschuw voor overijlde beslissing.

Comtesse: Ik weet, je bent leelijk, toch heb ik je lief,
Verweer je niet langer — als ik mij wil geven —
Tristan: (hijgend): 't Invoerverbod wordt niet opgeheven,
Levenslang ben ik gesloten gebleven,
Nooit nog heb ik mij bloot gegeven.
Comtesse: Doe het dan nu. Als ik mij ook verwaardig . . . .
Vind je mij schaamt'loos?
Tristan: Neen, betreurenswaardig,
Je loopt regelrecht in je ongeluk.
Comtesse: Houdt mij niet tegen. Gun mij dat geluk.
Tristan: Heb je nooit mijn harde knoken gevoeld?
Comtesse: Hield ik je niet omhelsd?
Tristan: Heeft je dat niet verkoeld?
Comtesse: Als ik je aanraak, huiver ik verrukt!
Tristan: Dan heb je mij nooit vast aan 't hart gedrukt.
Comtesse: Je bent geen minnaar. Een weerbarstige klip!
Houd je meer van je hond, de zee en je schip?
Tristan: Mijn hond ziet mij aan met bewondering,
De andre twee dienen voor afzondering.
Comtesse: En mag ik die niet met je deelen?
Voorgoed alleen.
Tristan: Zou je je gaan vervelen,
En kwalen krijgen, die ik niet kan heelen.
Ik zoek de storm, geen kalme kustvaart en
Je kunt niet rooken, je kunt ook niet kaarten.
Comtesse: Ik zal het leeren.
Tristan: Hoe? Door godlijke Genade?
Aan boord kun je niet doorgaan voor mijn gade,
Ik werd toch overspelig met de zee,
'k Zou altijd twijf'len tusschen jullie twee.
Bovendien is de équipage voltallig,
't Vaarwater gevaarlijk, de schuit bouwvallig.

Comtesse: Wil je mij tegen mijn liefde verdedigen?
Of alleen je eigen spotlust bevredigen?
Je hebt mijn schaamte, mijn trots gewond,
Gedaan of mijn schoonheid niet bestond
Als ik dan nu nog vraag, nóg smeek en je zeg:
Doe de angst voor mijn teleurstelling weg
Nu nog. Geloof je dan, dat ik in een lot saam
Met jou wil zijn, voor goed alles wil wagen
En niet voor later vrees . . . .
Moet ik nog vrágen?

Tristan: Maak het dan donker, een, twee, drie, in Godsnaam.
(La veilleuse délicate s'éteint.)

SENTIMENTAL YOURNEY

De brieven die ik je van verre zend.
— Uit havens vaak van naam zelfs onbekend —
Je soms teleurstellend, soms niet bereikend,
Zijn om je te bevreed'gen ontoereikend.
'k Weet: hedenavond zoek je een liefdeblijk
Meer tastbaar minder vaag. Je hebt gelijk
En niet de minste kans mij te ontmoeten.
Ik kan je nu niet naad'ren: Zie mijn route
Wel je gedrag benaderen: balans
Tusschen jou mingenot, mijn schipbreukskans
Opmaken: volgen eenige klippen, banken,
Waar velen afscheid namen van de planken,
Met de vertaling: je kent weinig fransch.

Ik was twee honderd zeemijl van je af
Toen je „herwaarts" ging, ter hoogte van 't Ile d'Yeu. .
Dus onschaadlijk als aan gene zij van 't graf,
Op eerbiedigen afstand. Faites votre jeu.

Een vaart vol gevaren is ons bereid:
Chemin des pierres noires. (Straat der zwarte steenen)
De andre bewandelt nu terzelfdertijd,
Een minder moeitevolle weg die leidt
Van vluchtig liefkoozen naar bruut vereenen
Binnen het uur: „Denn alle Lust will Ewigkeit".

De zon daalt in de golven — het wordt nacht —
Jouw hoofd zinkt op zijn borst. (Les beaux jours sont passés.)
De wind slaakt in de Baie des Trépassés
(Baai der verdronkenen) een donkre jammerklacht.

Ik vorder langzaam: kindren bemint elkander,
De storm steekt op, 't schip slaat weer uit de koers;
Geen medeminnaar geen tegenstander
Ben ik, vreest niet: drijfhout blijft „hors concours".

Bemint elkander. Ik ben niet jaloersch.
'k Zie je omhelzing niet. Mijzelf niet eens
Fluister maar niet. 'k Ben stokdoof: 't nevelfloers
Verdooft zelfs het geweeklaag der Sirenes.

Bemint elkander! Ik bemin de zee
Beminnelijker dan iedre aardsche vrouw
En onstuimiger, vooral hier: Baie de Guarnenez
(Dit beteekent niets. Evenals ware trouw.)

Beklaag mij niet. 'k Ben niet in 't minst misdeeld:
Een zoute stormwind die mij bijtend streelt
'n Stortvloed als 't schip over een breker rijdt
'n Pijpstomp; jou lief portret; een blijde zekerheid . .

Volop emotie. 't Schip beeft, ik zit vast
Gebonden met een kabel aan de mast
En overpeins elk mogelijk contrast.
Aldus: ik ben doornat, de zee gaat hoog
Jij laat je liefkoozen, loom, laag en droog.
Je staat met muiltjes aan in 't slaapvertrek,
Ik in zeelaarzen, 't water op het dek.

't Is mooglijk dat je 'n wijnkelk heft en klinkt
Terwijl mijn schip onder stortzeeën worstelt,
De boeg steeds moeder stijgt, steeds dieper zinkt,
Ook: dat je neuriënd je haren borstelt
Je hoed schikt voor den spiegel, of je schminkt,

Terwijl ik zieltoog, bewust'loos verminkt;
Mooglijk geniet je hevig en volmaakt,
Terwijl een die je nimmermeer genaakt
Zijn dood in eindelooze teugen drinkt.

Détroit de La Corbière. Zeeëngte van Corbière
Naar mij genoemd, toepas'lijk: zit ik niet in 't nauw?
Ik heb de ruimte en peins nog van een vrouw,
Een hier wel wat denkbeeldige barrière.

Een steile rots doemt op. 't Is 't Ile Maitresse
Het minnaresseneiland, niet naar jou geheeten;
Onwrikbaar ben jij niet, ook niet in mij, vergeten
Als ik de haven haal: Le Jardin des Caresses.

Een zachte straal komt door de mist gegleeën
Welkom heet mij de vuurtoren van Ouessant
In zijn gebied, mij Chevalier errant
Des hautes mers, mij Don Quichot der zeeën.

(Golf von Biskaje)

CONTES CRUELS

Soms weent zij uit: dat zij niet meer kan blijven
Onbevlekte in verblijven, waar bedreigen
Haar offerpijn en floers, waaronder lijven
Den Dienst der wreede liefkoozing bedrijven.

'k Geloof haar niet, maar neem haar lijfsgewaden
Nog naakt vernederd, smeekt zij de genade,
Te mogen gaan! Ik spot: ga zoo, mijn gade
En sliep in zekerheid. — Zij is gaan waden
Door diepe sneeuw en zich aan kuisch ijs wonden.
Zij dacht rechtuit te vluchten, liep een ronde.
Des morgens aan een muur is zij gevonden;
Teruggedragen binnen mijn verblijven,
Waar maagden haar bevrozen leden wrijven,
Hervoorbereiden tot het feest der lijven.

Een baak, geboeid aan een korte ketting
Belt over de donkre zee alarm
Boven de ondiepe gemeden plaatsen.

De staak die de klok houdt, steekt als een arm
Omhoog, als de ontvleeschte van een melaatsche
Uit zijn ellende troost weert van besmetting.

Het waarschuwt, het smeekt: laat nu het anker
Vallen in groot vertrouwen; geen wonder
Wanneer het diep in ontvangen zonk.

Een 1) zocht de geschuwde in zijn spelonk
En raakte zijn hand aan . . . .
vlucht, of ga onder
En raakte aan 't verderf, verrotte in kanker.

1) Duke of Portland. Villiers de l'Isle Adam.

In een liefkoozing, machtig en barbaarsch,
Wil ik u overreden om uw leven
Als iets te langgedragens en te zwaars
Gewillig mij die het ontvangt, te geven.

Wel droeg gij 't los en wijd en weinig jaren
Maar hoe vaak liet gij vallen uw gewaden?
Laat zoo het leven van uw lichaam varen,
Als gingt gij in den dood — om u te baden,

En kunt gij stijgen uit zijn diep alnacht'lijk,
Naar willekeur machtswellust mij omstreng'len.
Dood zult gij mijn weerloos bestaan doorzengen,
Als de samoen heetademend ontzaglijk,

En blijft ge leven dan zult ge verbleeken.
Ik zal getuige zijn van uw verval,
U toch vroeg leiden naar het ondiep dal,
U zien zooals gij 't laatst waar en ik zal
Tot andren ingaan, dan zijt gij verstreken.

Maar gij wilt mij behouden, kiest den dood
Legt alle sluiers af en geeft u bloot,
Richt zelf den dolk onder de linkerborst.
Onze gevouwen handen doen den stoot
En wees gerust, dat bloed u niet bemorst:
Mijn kus omsluit de kleine zuiv're wonde.
Gij overleeft, zoo blank en fier en groot.
En onverwoestbaar blijven wij verbonden.

SCHIJNDOOD BEGRAVEN?

In de verlaten kamer was het stil
Of de aarde er al meters hoog op lag;
Zijn zwarte evening van nacht en dag
Over de ingesloot'nen bracht — met geen verschil
In trilling of geruisch lieten hen de minuten
Vervuld van ergens hooren,
Dat ze andren waren
Dan die te voren,
Gingen in de geleedren
Van lang geleden verslagen jaren
Verloren.

Was deze kamer een gesloten kist.
Die dreef in ondergrondsche vloed
Over in 't donker vallende golven,
Met nooit geschokten spoed,
Als in een weeke volle mist
Eeuwigzinkend bedolven?

Er waren wezens die nog leefden;
Een vlinder
Zocht spleten in de gave wand,
— Wieksidderend gezang —
Maar dit werd minder.
Er lag een vrouw
Wier wimpers op de wangen beefden.
Was het van leven,
Van zenuwtrillingen die zich begeven?
Of lag zij hoonlachend er tusschen door te turen?
Maar 'k heb haar fel gefolterd - zij heeft niet geschreid . . .
Wie weet wie nu nog lijdt?
De kamer pijnkristal gestold uit vage vuren?
Die wezens op den martelbank der tijd?
De stilte?

Die wachtte ademloos,
Die gaf zich over weerloos broos.
De stilte stond te smeeken,
Om het geweld dat haar ten lest zou breken.
Het kon nog een seconde duren
En ook wel . . eeuwigheid.

SIRENEN

Zij sluipen beschaamd langs 't eigen strand
Bukkende als getuchtigde honden.
't Lied breekt nooit weer uit zwijgen, want
Er waren voor 't eerst die het weerstonden

En verdervoeren: de stemmen stokten,
Lieflijkheid leed de nederlaag.
Hun tocht trok langs, een stugge vlaag.
Waartegen de zachte der zang vervlokte:
Die al 't verleidlijke hun ontlokte . . . .
En voort-dreef onaantastbaar traag.

Het eigen eiland stoot hen uit;
De rotsen wonden, plompe doornen,
De van geheim ontdane huid.
Tot rampzalig bestaan geboor'nen.

Sleepen zij zware geschubde staarten
Het land door ter laatste toevlucht: zee;
Voortaan in weleer gestremde vaarten,
Zwemmen zij stom als aasvisschen mee.

DE ZONNESTEEK

Hij maaide zich door de ombuigende landen,
En dacht dat het nooit een einde nam:
Dat hij tegen de zon als een slaande vlam,
Staalblauw boven 't koren kon blijven branden.
Hij seinde haar dat hij won, dat hij kwam
En feller den bloei van 't seizoen aan zou randen:
Als man met de zeis verminken tot oogst
De halmen met stompe sneden vermorz'len
En uit de aren de korrels dorschen
En het sap uit het kaf tot het zemeligst droogst.

Maar toen trok hem 't graf van de horizon,
Met een draad die zich naar zijn oogen spon,
Glinsterend prikkelend en stekend,
Hij ging maar sikkelend, houwend en brekend.
De halmen knakten
De akkervlakten
Lagen tot aan den einder kaal . . .
Toen lag hij voorover gekruisigd, plat
In de stekende stoppels.
Als martlaar gekoppeld
Aan zijn zegepraal.

Toen kwamen de wagens —
De velden wentelden
Onder hen voort.
Toen kwamen de wagens —
Zijn handen tintelden
De spieren trokken
Hij greep een groote, gele
En slingerde ze de zon in 't gezicht.

Deze bloosde — een schicht
Spleet haar in tweeën,
Een stuk viel naar beneden,
Het andere sprong in zijn zwellend hoofd,
Hij stierf, hij had de grootste gekloofd
En strekte zich uit, moe van zijn macht,
Het was volbracht . . .
Hij nam zich voor met zonnestelsels te gaan keeg'len
En 't heelal voortaan van zijn navel uit te reeglen.

VERLEDEN

Was 't waar dat uit het balsemend Verleden,
Lichamen wel, geen levens komen bloot,
Waart gij dan zoo gebleven:
Uw lieflijkheden
Als ingehouden adem door uw leden?
Gij zijt niet dood
En zult als ik vertrouw bewegen!

Begint uw borst te beven?
Worden uw trekken zachter,
Uw oogen groot?

Uw armen weren uw gewaden achter
Uw tenger lijf, gij komt naar voren
Alsof ge een diep gevaar ontvloodt.

Is het dan mooglijk naar elkaar te leven,
Zoover uiteengeboren,
Over een tijd die mij van u verstoot?
Een vloedgolf gaat door alle eeuwenzeeën,
Een baar bewoog ons tweeën . . .
Als leefde ik vroeger en waart gij niet dood.

Grafbeeld van Nôfrit (Louvre)

HET TEMPELEILAND PHILAE

Het ligt stroomopwaarts.
(Hoevele golven zijn voorbijgegaan
In iedre dag en hoevelen van deze vergaan?)
Achter hoog riet vèr van het voortbestaan,
Bijna onaardsch.

Welhaast alle zuilen zijn gebroken,
Er staan nog twee over
Ver van elkaar.
Het heiligdom ligt open
En lijdt gevaar,
Verstikt te worden onder aanwoekrend loover.

De haven waar de aankomende geloovigen
Hun barken meerden
Verzandde. En zij allen verteerden
In de grafheuvelen die tegenoverliggen.

Verloren gingen de tooverspreuken,
Verwaaid de offerreuken
En 't rituaal vergeten . . .

Zooals een ringrifeiland in zijn binnenmeer
Wat leven van voorwereldlijke zee
Hield het verleden.

HET DOODENEILAND

Geen ankerplaats, geen monding van een beek.
De sloep bleef steken in een modderkreek.

De bosschen dorren, leven op vergane
Uit eigen vroeger loof gevallen blaren.

Hun takken storten uit gestorven boomen
In beddingen, van uitgedroogde stroomen,

Waar de oevers uit gebleekte beendren steken,
Die bij een windvlaag — of bij 't langs gaan — breken.

Wind gaat lijkkleurig van het zerkenstof,
Kan niet van 't eiland af, een doodenhof,

Dat diep de bodem van de zee doortrekt,
En deze ver om aandoet met bederf.

Aasvogels blijven mijlen uit de kust.
Alleen de albatros, die enkel rust

Op ra's van schepen, varend naar hun schipbreuk,
Strijkt neer en krijscht, zijn doodsroep maakt geen inbreuk.

VOORWERELDLIJK LANDSCHAP

Door 't slikmeer breken smalle steenkoollagen
Als zwart ijs, bovenop met asch beslagen.
Het glanst op versche breuken en verbrokkelt snel.
Verre springbronnen sissen hoog en fel.
Het dieptegas welt op, dampbellen bersten.
Een mastodont, verdwaald van 't grondig land,
Plonst door een zware laan moerascypressen,
Zakt af in 't dras, opstekend slurf en tanden:
Twee spitse blaren bij een kronkelende plant.
Zaagtandige bekken gapen uit het drab.
Over schubstammen beent een monsterkrab.
Boomvarens groeien sterk op lage randen.
De zorg staat groot en vaag, een ronde damp, te branden.

RATANUI*

I

Naar 't midden van de wijdste wereldzee
Verloren afgedreven,
Vervreemd en even ver ontvoerd
Van de drie vastelanden,
Gelukt het eenmaal nog te landen
Aan 't Eiland, afgelegen:
De golven, die er tegen breken
Hebben geen andre kusten aangeroerd.

Alle eenzamen
Worden van verre nog bevrucht,
Door drijvende of gepluimde zaden,
Aanspoelende op diepe driften,
Of vallend uit de overgaande vlucht
Van stormvogelen of vaste winden.

Dit Eiland wordt gemeden,
Omzeild omstroomd met wijden boog,
Onaangedaan door drijfzaad, zeestroom, schepen.
Geen bloei van later heeft met voos gewas:
— Op grave' ontluikend loof,
Of resten van gewoekerd ras —
De oudheid aangevreten,
Van de eenige rots voor het geloof
Aan het Verleden.

* 27. 8. Z. B. — 109. 28. W. L. Laatste top van een gezonken continent.

II

Van eeuwenlang overleven aschgrauw,
Houdt het tegen verlatenheid strakke aanklacht,
Onder de overmacht
Van hemellicht, dat uit de Zuidzee aanlacht;
Tusschen diep golvengroen, hoog wolkenblauw,
Boven gezonken gronden in aandacht.

Op de drie hoeken staan, geknotte torens,
Vulkanen af van binnenlanden vol grafheuv'len.
Inwendig uitgedoofd,
Als teekenen terstond geloofd,
Door wie van de verloor'nen
Nog aanvaart onder zeilen of op vleug'len.

Verdwenen gingen diep in asch begraav'nen,
Langzaam verteert de tufsteen en de lava
Van 't Eiland, dat naar de oude diepte daalt,
Wanneer de laatste der te laat geboor'nen
Ten laatsten ingang keert, teruggedwaald.

III

Alleen na schipbreuk lijden laat het toe te landen.
Het weert verankring af, met klippen voor de stranden.
Verbrandt de scbepen uit verlaten tijden, landen
Waarnaar zoo ver verdrevenen hun lot
Niet meer herleiden; want de levens komen niet meer vlot
Die hun Geboorte aanstaart uit lavabeeld of beendergrot!

De wegen inwaartsch kronk'len door verstuikte struiken,
Verscherpt met scherven van uiteengevallen kruiken.
Soms stort de bodem in — over bedolven luiken.
Maar op de randgebergten, waar vergrijsde grassen
De steenen spijten, varens uit de kloven wassen,
Staan beelden, het gezicht naar zee, op machtige terrassen,

De drempels naar verweggevaagde tempels....
.... Verlangen naar verleden laat verdwenen eeuwen
In snellen vlokkenval langs zijn terugtocht sneeuwen....
Door lavaregens glooit een bergland vuurbeloopen,
Vulkanen breken ongeschonden gronden open,
Neerstortende opgeworpen blokken kneuzen
In pletterende val veegwankelende reuzen,
Die grondstof in den stortgloed uit de kraters delven,
Met rampspoed beelden houwend van zichzelve,
Stompe gelaten met het ééne weten ladend,
Dat zij bestonden, dit door alle tijd verradend....

De oude gebieden zijn verbrijzeld afgezonken,
In diepzee opgelost hun halfverkoolde schonken
En traag in lagen waar het niet meer golft, vergaan.
Maar boven 't uitgeroeide ras bestaan
Honderden beelden, bakens voor verloor'nen in den tijd....

Zie overzien de zee, waaronder de verkrachting
Van 't Oude zich voltrok, onmeetlijke minachting
Wanstaltig achterhoudend, sedert nooit meer groots
Een rijk afsomberde in de overmacht des doods.
Maar door hen brult Verleden laat'ren die des noods
Om 't leven komen om te komen, zijn verwachting.

1921

INHOUD

Het Boegbeeld 5
Sirenen 8
Oceaannacht 10
Chineesche Dans 11
Nymphen 12
Aan Astarte 14
Avonden 15
Ochtend 16
Provinciale 17
Pastorale 18
De dienstmaagd 20
Neère 22
De Vazal 23
Rilke vertalingen 24
De vriendinnen I-III 26

UIT HET LEVEN VAN TRISTAN CORBIÈRE

Een avond 30
Scène au crépuscule 32
Sentimental yourney 36

CONTES CRUELS

Soms weent zij 40
Een baak 41
In een liefkoozing 42
Schijndood begraven 43
Sirenen 45
De Zonnesteek 46

VERLEDEN

Nôfrit 50
Philae 51
Doodeneiland 52
Voorwereldlijk Landschap 53
Ratanui 54